

УДК 658.5:347

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Славкова О.П., д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку

Гаркуша С.А., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

Сумський національний аграрний університет

Статтю присвячено визначенню і теоретичному обґрунтуванню організації обліково-аналітичних процедур отримання інформації та їх місцю в господарській діяльності підприємства. Наведено роль бухгалтерської інформації для керівництва підприємства. Визначено принципи, якими повинно керуватись підприємство при використанні інформаційних систем автоматизації. Теоретично узагальнено ефект від впровадження автоматизованої обліково-аналітичної системи отримання інформації. Узагальнено поняття «обліково-аналітичні процедури отримання інформації».

The article is devoted to definition and theoretical rationale for the organization of accounting and analytical procedures information and their place in the economic activity of enterprises. Given the role of accounting information for management of an enterprise. Defined the principles that must guide the enterprise in the use of information systems automation. Theoretically summarizes the effect of the introduction of automated accounting and analysis system information. Generalized notion of "accounting and analytical procedures of receiving information."

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Ефективне управління неможливе без створення автоматизованих систем управління, що дозволяють оптимально організувати внутрішні бізнес-процеси на підприємстві і отримувати оперативну інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Ретельне обстеження, створення інформаційної моделі підприємства, з урахуванням цілей і задач автоматизації, стратегії його розвитку, розроблені рекомендації по

оптимізації процесів управління допомагають підвищити ефективність програмних рішень, а отже, і ефективність управління на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Розв'язанню теоретичних і практичних питань автоматизації обліково-аналітичних процедур отримання інформації присвячена значна кількість досліджень вітчизняних вчених таких як: І.Б. Садовська, Н.В. Голячук, Т.М. Слесар, В. Фаріон, Й.С. Ситник та ін. Проте, залишається багато дискусійних питань, що недостатньо узагальнюють його місце в процесі господарської діяльності підприємства. Все це обумовило вибір теми статті, спрямованого на сприяння їх теоретичного, методичного і практичного дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – визначити і теоретично обґрунтувати роль обліково-аналітичних процедур отримання інформації та встановити їх місце в господарській діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Завдання обліку і управління можуть істотно відрізнятися залежно від роду діяльності підприємства, галузі, специфіки продукції або послуг, що надаються, розміру і структури підприємства, необхідного рівня автоматизації. Важко собі представити одну програму, призначену для масового використання і задовольняючу при цьому потребам більшості підприємств. При цьому керівнику, з одного боку, необхідне рішення, що відповідає специфіці саме його підприємства, але, з іншого боку, він розуміє переваги застосування масового перевіреного продукту.

І.Б. Садовська [1, с. 72] зазначає, що точність бухгалтерської інформації повинна бути не абсолютною, а відносною, тобто, достатньою для прийняття дієвих управлінських рішень. Точність – більше юридичний аспект бухгалтерського обліку. Права власності і зобов'язання не є предметом бухгалтерського обліку – це юридичні відносини. Вчені французької облікової школи ціллю бухгалтерського обліку визначають –

раціоналізацію, дієвість, ефективність, систему і порядок. При цьому значно розширюється сфера предмету бухгалтерського обліку і виходить за рамки власне обліку – до межі політичної економії. Наближення облікових даних до точності залежить від конкретних умов діяльності підприємства – внутрішніх (організаційна структура, система управління, професійний рівень керівного складу і головного бухгалтера) та зовнішніх (податкова політика держави, соціальна, культурна та екологічна спрямованість бізнесу, ступінь економічної безпеки національного бізнесу).

В свою чергу Н.В. Голячук та В.С. Рихлюк [2] вказують, що основним завданням бухгалтерського обліку – є забезпечення зацікавлених користувачів обліково-аналітичною інформацією, яка необхідна при прийнятті управлінських рішень, здатних істотно впливати на фінансове становище господарюючого суб'єкта, матеріальний добробут його власників (акціонерів), керівників (менеджерів) та працівників.

Дієвий облік і аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень дозволить перейти від управління витратами підприємств до управління підприємством в цілому. Така позиція потребує цілеспрямованого впливу на витрати для розробки уніфікованої системи управління ними. Досягнення даної мети сприятиме виробництву конкурентоспроможної продукції та її прибутковості. Система інформаційного забезпечення має бути спрямована не лише на облік і аналіз витрат, а й на їх вплив на ріст прибутковості підприємств, зазначає Т.М. Слесар [3, с. 357].

В. Фаріон та Т. Фаріон [4, с. 107] зазначають, що необхідність збирання, систематизації й обробки великого обсягу різноманітної інформації, а також постійного проведення моніторингу ситуації, коригування на основі його результатів раніше розробленого фінансового плану, обліку значного обсягу додаткової інформації вимагає розробки інформаційної системи управління. Іншими словами, управління зумовлює необхідність побудови цілісної концепції, що дасть змогу на підставі

об'єктивної та суб'єктивної інформації приймати оптимальні й реальні рішення, які сприятимуть підвищенню ефективності функціонування.

Й.С. Ситник [5, с. 273] вказує на формування інтегрованої інформаційної системи для потреб інтелектуалізації систем менеджменту промислового підприємства передбачає насамперед створення інтелектуальнознаннєвої інформаційної системи, що є науковою новизною дослідження. До структурних складових цієї інформаційної системи належать підсистема внутрішньої звітності, довідкова інтелектуальнознаннєва підсистема, інтелектуальнознаннєвий трансфер та аналіз.

Ефективність управлінської діяльності залежить від багатьох чинників. Одним з головних є вміння керівника організувати роботу з інформаційними ресурсами. Для того щоб приймати рішення, здійснювати контроль над їх виконанням, формувати імідж підприємства, відстежувати лояльність персоналу, необхідна різноманітна інформація. В інформаційному процесі, яким є управлінська діяльність, інформація виступає як один з найважливіших ресурсів. Управління можна розглядати як процес цілеспрямованої переробки інформації та вироблення напрямку дій.

Інформація є одним з основних і найбільш дорогих ресурсів. Своєчасне забезпечення підприємства необхідною інформацією – основна умова його ефективного функціонування в ринковому конкурентному середовищі. Застосування комп'ютерної техніки підвищує ефективність аналітичної роботи за рахунок скорочення термінів проведення аналізу, більш повного виявлення впливу факторів, заміни приблизних розрахунків на більш точні обчислення.

Інформація повинна дозволяти здійснювати можливості керівництва процесами і гарантувати функції інтеграції даними між різними інформаційними та обліковими системами (рис. 1).

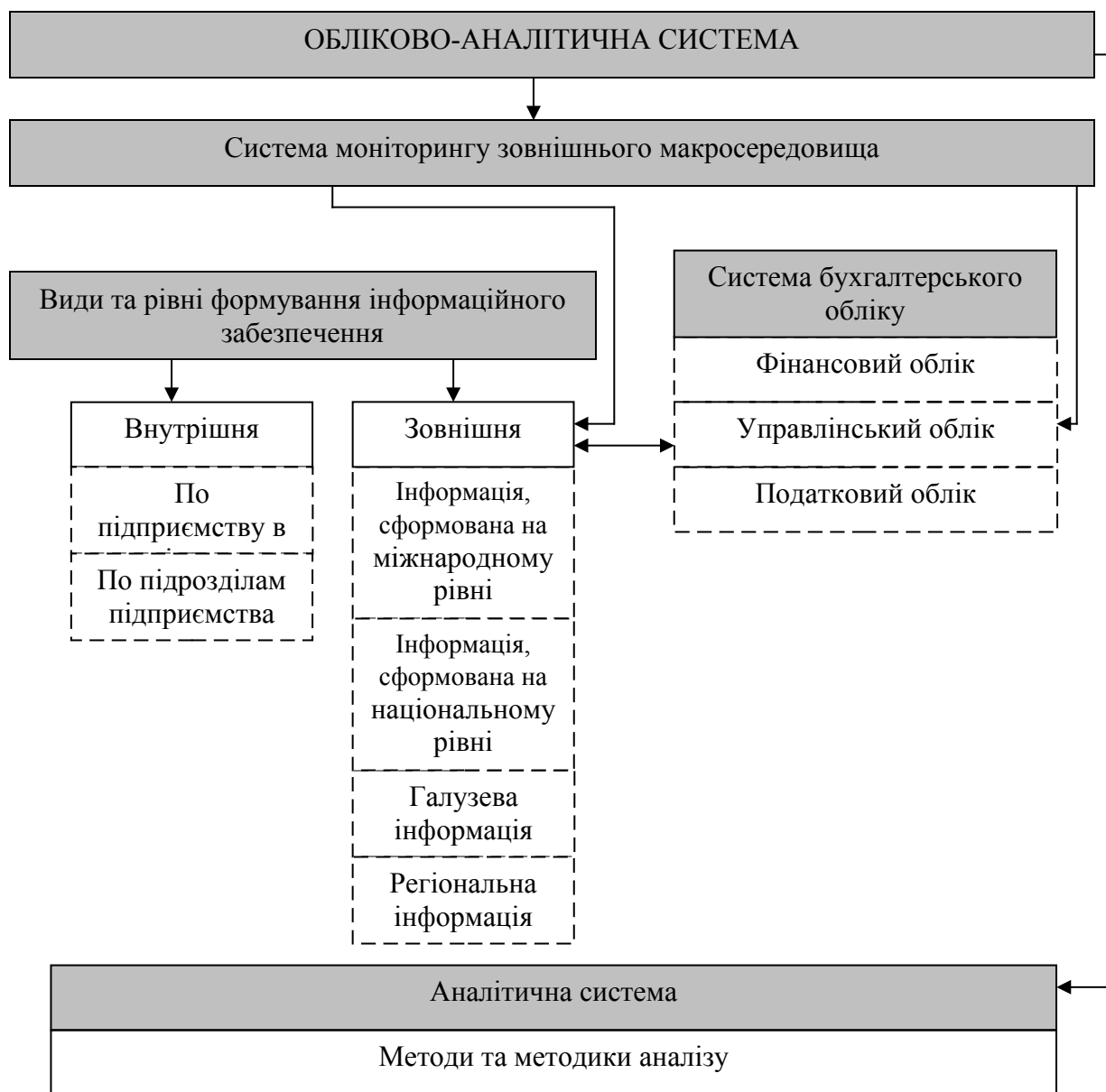

Рис. 1. Взаємозв'язок обліково-аналітичної системи і облікового забезпечення [6]

За допомогою бухгалтерської інформації керівництво підприємств має можливість:

³⁵₁₇ підвищити керованість бізнесу, щодня отримуючи звіти про діяльність та фінансовий стан підприємства: по товарах в натуральному та вартісному вимірі з точністю до кожної позиції; у розрізі підрозділів та посадових осіб; формування прибутку, витрат та фінансового результату; руху запасів, кредиторської, дебіторської заборгованості та інших елементів оборотного капіталу;

³⁵₁₇ контролювати бізнес-процеси, керівників середньої ланки та співробітників;

³⁵₁₇ оперативно змінювати бізнес-процеси під потреби ринку, зберігши достовірність інформації;

³⁵₁₇ знизити витрати за рахунок оптимізації основних бізнес-процесів;

³⁵₁₇ збільшити рентабельність капіталу за рахунок ефективного використання ресурсів.

При використанні інформаційних систем автоматизації, підприємство, в першу чергу, повинно керуватися наступними принципами:

³⁵₁₇ інформаційна система автоматизації повинна враховувати специфіку підприємства і бути адаптована до поточних потреб;

³⁵₁₇ проект повинен бути економічно обґрунтованим, а впровадження має зробити підприємство більш рентабельним;

³⁵₁₇ інформаційна система автоматизації повинна володіти можливістю розширення, масштабування, нарощування функціональності;

³⁵₁₇ інформаційна система автоматизації повинна інтегруватися з існуючими на підприємстві комп'ютерними системами.

Одним з найбільш істотних переваг отримання оперативної обліково-аналітичної інформації є її неймовірна гнучкість і, як наслідок, можливість індивідуального настроювання під вимоги конкретного підприємства, що забезпечує автоматизація. В цілому, використання програмного продукту дозволяє суттєво знизити навантаження на всі відділи підприємства, шляхом автоматизації типових завдань і виключення повільного паперового обороту, полегшити контроль над діяльністю за допомогою різноманітних форм звітності і знизити ймовірність виникнення помилок з вини кінцевого користувача до мінімуму. Ефект від впровадження автоматизованої обліково-аналітичної системи оброблення інформації та його характеристика наведені в таблиці 1.

Ефект від впровадження автоматизованої обліково-аналітичної системи отримання інформації та його характеристика

Ефект від впровадження	Характеристика
Визначення потреби ринку	<p>³⁵₁₇ аналіз відхилення цін від цін постачальників, конкурентів, партнерів;</p> <p>³⁵₁₇ аналіз продажів, ABC-аналіз продажів, XYZ-аналіз продажів.</p>
Підвищення об'єму продажу	<p>³⁵₁₇ аналіз продажів різним групам клієнтів дозволяє виділити найбільш «перспективних» з них і зосередити зусилля на роботі з ними;</p> <p>³⁵₁₇ аналіз стану роботи з клієнтами, результатів діяльності співробітників, аналіз клієнтської бази</p> <p>³⁵₁₇ автоматизація циклу продажу;</p> <p>³⁵₁₇ інформація дозволяє оцінити ймовірність укладання угоди.</p>
Спрощення процедур і економія часу	<p>³⁵₁₇ автоматизація процесу продажу дозволяє автоматизувати рутинні операції, процеси контролю і управління співробітниками продажу;</p> <p>³⁵₁₇ організація та проведення персоналізованої електронної розсилки рекламної інформації різним групам клієнтів:</p> <p>³⁵₁₇ за кожним потенційним клієнтом можна спланувати завдання;</p> <p>³⁵₁₇ підготовка, розсилка та обробка електронних опитувань;</p> <p>³⁵₁₇ можливість періодично висилати пропозиції нових послуг або більш вигідних цінових умов.</p>

Планування та контроль дій співробітників	<p>³⁵₁₇ кожен співробітник має доступ до інформації у відповідності до повноважень..</p> <p>Конфіденційність інформації зберігається завдяки використанню призначення різних правил доступу до інформації;</p> <p>³⁵₁₇ збереження і цілісність даних за рахунок ведення загальної клієнтської бази, де фіксуються всі аспекти взаємин з клієнтами.</p>
Підвищення ефективності управління	<p>³⁵₁₇ можливість у будь-який момент часу проконтролювати, чим зайнятий співробітник;</p> <p>³⁵₁₇ можливість проведення аналізу причин зриву угод для попередження їх у подальшому</p> <p>³⁵₁₇ система мотивації;</p> <p>³⁵₁₇ оперативний аналіз угод і роботи співробітників.</p>
Підвищення лояльності клієнтів	<p>³⁵₁₇ фіксування детальної та повної інформацією про кожну контактну особу;</p> <p>³⁵₁₇ повна інформація про клієнта дозволяє більш точно ідентифікувати категорію обігу і точно визначити необхідний ресурс для вирішення проблеми.</p>

Аналіз різних програмних продуктів (1С, Парус, М.Е.Дос та ін.), котрі використовуються, як для ведення обліку так і для аналітичних процедур, дав зробити висновок в тому, що вони мають багато спільних характеристик та дають можливість забезпечувати:

- 1) безпеку інформації: дворівнева система безпеки доступу, безпеку зберігання великих обсягів інформації, цілісність і несуперечність даних;
- 2) необмежену кількість одночасно працюючих користувачів;

- 3) довіра користувачів інформації, що видається системою;
- 4) зручність і ергономічність повсякденної роботи працівників за рахунок інтерфейсу;
- 5) компактність системи: простоту, інтуїтивну зрозумілість для користувача;
- 6) зручність і ергономічність повсякденної роботи працівників за рахунок інтерфейсу;
- 7) можливість аналітичної обробки всієї збереженої інформації з точністю до кожної позиції товару, що є обов'язковою умовою життєдіяльності підприємства в існуючих ринкових умовах;
- 8) високу продуктивність при отриманні складних аналітичних звітів;
- 9) автоматизацію практично всіх бізнес-процесів підприємства;
- 10) управління закупівлями і товарними запасами;
- 11) можливість фінансового планування і порівняння планових і фактичних показників;
- 12) можливість планування потреби в матеріалах на основі плану виробництва або плану продажів;
- 13) оперативний розрахунок собівартості виробленої продукції.

Розробкою і поширенням спеціалізованих (галузевих) рішень на платформі займається в даний час багато спеціалізованих фірм. Кожна з них створює спеціалізоване тиражне рішення, використовуючи загальні методологічні рішення і концентруючись саме на специфічних потребах тієї чи іншої галузі. Прикладами таких галузевих рішень є програми для автоматизації роздрібною торгівлі, фармацевтики, торгівлі запчастинами, ремонту автомобілів, сільськогосподарських підприємств, військових частин і т.д. Спектр успішно застосовуються галузевих рішень постійно розширюється.

Крім того, можливості програмних продуктів дозволяють створювати і індивідуальні рішення, що враховують потреби конкретного підприємства.

Такі рішення, як правило, є розвитком або модернізацією типового рішення або тиражного спеціалізованого рішення, але можуть бути розроблені і повністю «з нуля», якщо того вимагає ситуація.

Таким чином, керівник може вибирати оптимальний варіант автоматизації – виходячи з потреб свого підприємства, пріоритетів завдань, допустимих строків і витрат на впровадження. При цьому дуже важливо, що на базі однієї і тієї ж системи можна проводити поетапну автоматизацію, отримуючи реальну віддачу на кожному кроці. Починаючи з впровадження стандартних і спеціалізованих тиражних рішень, можна ефективно вирішити основні завдання автоматизації - затративши при цьому мінімум часу і коштів – а надалі розвивати систему у відповідності з індивідуальними особливостями підприємства.

Висновки. Очевидно, що організація обліково-аналітичних процедур отримання інформації повинна бути покладена в основу формування інформаційного забезпечення управлінської ланки підприємства, яка дозволяла б керівництву грамотно і оперативно формувати управлінські рішення.

Таким чином, під обліково-аналітичними процедурами отримання інформації нами розуміється збір, обробка та передача фінансової і нефінансової інформації, сформованої в обліково-аналітичній системі підприємства, а також формування інформації, що використовується керівництвом для прийняття управлінських рішень, планування та контролю, вимірювання і оцінки отриманих результатів.

Питання, досліджені в статті, є досить складними та багатограними, тому розглянути всі аспекти автоматизації обліково-аналітичних процедур отримання інформації в контексті діяльності підприємства неможливо. Це спонукає до продовження наукового пошуку в даному напрямку.

Література:

1. Садовська І.Б. Проблема відносності облікової інформації та напрями її вирішення [Текст] / І.Б. Садовська. // Облік і фінанси АПК. – 2012. – №2 – С. 69-73.
2. Голячук Н.В. Потреби в обліковій інформації різних категорій користувачів [Електронний ресурс] / Н.В. Голячук, В.С. Рихлюк. // Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26Z21ID%3D%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/ecnem_2012_9\(2\)_18.pdf&sa=U&ei=5AVAU-CIB4WGswaP5YGoAQ&ved=0CAwQFjAH&client=internal-uds-cse&usg=AFQjCNEXERsRU9GWFqD8XqdSZxPhQFWNsw](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26Z21ID%3D%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/ecnem_2012_9(2)_18.pdf&sa=U&ei=5AVAU-CIB4WGswaP5YGoAQ&ved=0CAwQFjAH&client=internal-uds-cse&usg=AFQjCNEXERsRU9GWFqD8XqdSZxPhQFWNsw)
3. Слесар Т.М. Облік і аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень [Текст] / Т.М. Слесар. // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – 2012. – Випуск 9(33). – Ч.4. – С. 353-358.
4. Фаріон В. Роль облікової інформації в системі управління банком [Текст] / В. Фаріон, Т. Фаріон. // Журнал європейської економіки. Видання Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – Том 12(1). –С. 96-108.
5. Ситник Й.С. Формування інтегрованої інформаційної системи для потреб інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств [Текст] / Й.С. Ситник. // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10(136). –С. 266-274.
6. Зубарева О.А. Методические аспекты формирования учетного обеспечения управления затратами в сельскохозяйственных организациях : автореферат дис. ... кандидата экономических наук : 08.00.12 / Зубарева Ольга Александровна.- Мичуринск, 2010.- 25 с.